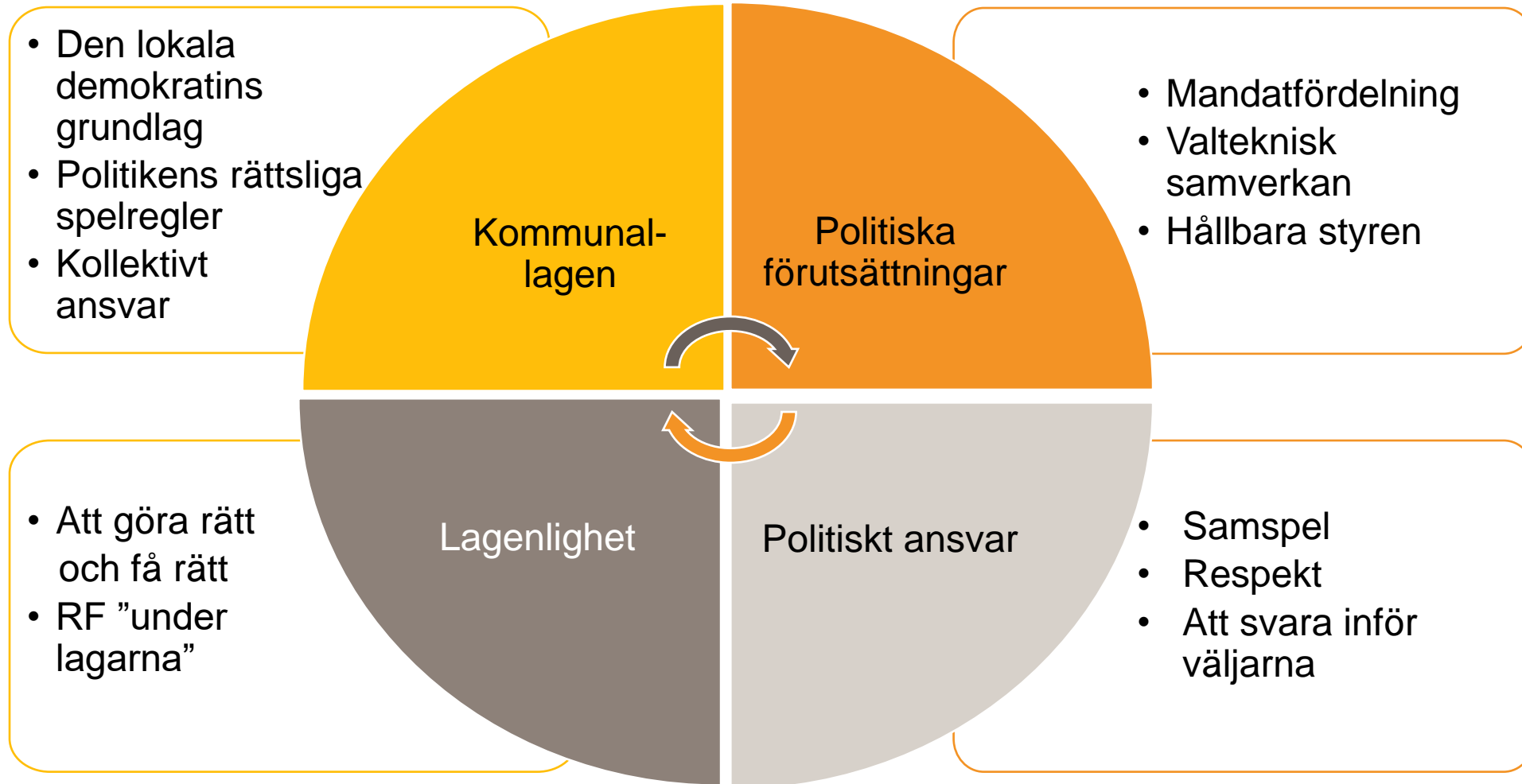

Presidiedag med kommunalrätt

**Helena Linde
Folkets hus Umeå
den 20 februari 2023**

Introduktion

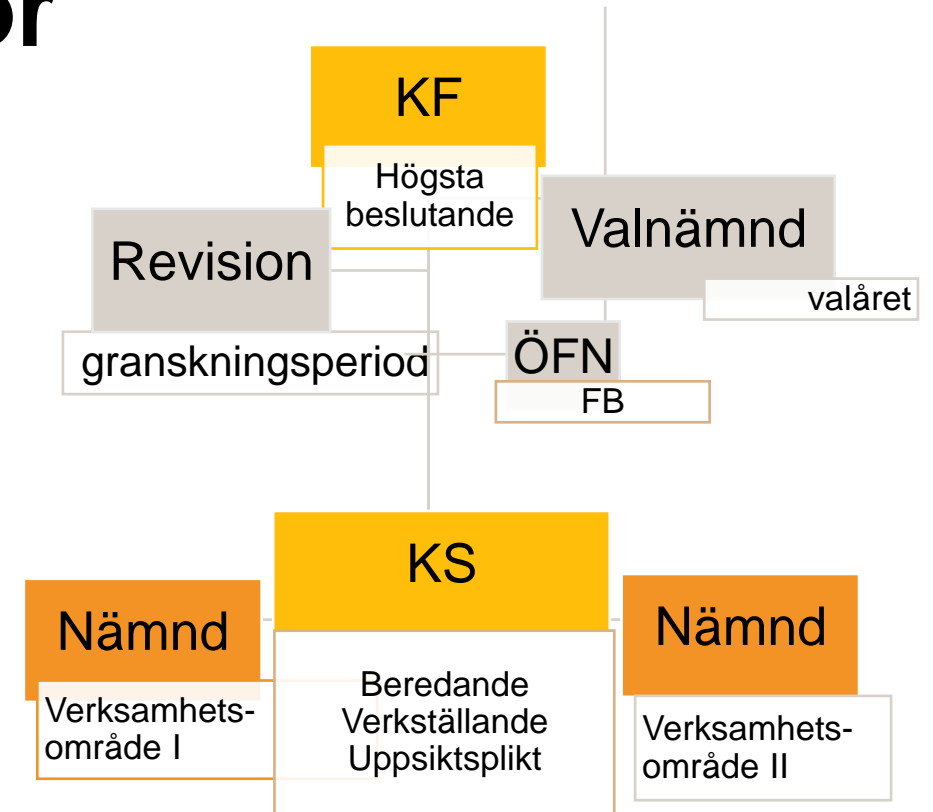

Strukturen i kommunallagen

1. Grunderna
2. Allmänna befogenheter
3. Organisation
4. Förtroendevalda
5. Fullmäktige
6. Styrelsen och nämnderna
7. Anställda
8. Delaktighet och insyn
9. Kommunal samverkan
10. Överlämnade uppgifter
11. Ekonomisk förvaltning
12. Revision
13. Laglighetsprövning

Organisationsfriheten är stor

- Fullmäktige – ”parlamentet”
- Styrelsen – ”regeringen”
- Nämnderna & obligatoriska organ
- Revisionen
- Utskott och beredningar mm
- Andra verksamhetsformer;
 - kommunalförbund, gemensamma nämnder, bolag m.m.

En fri förvaltningsorganisation

Organisationsfriheten är inte total

- Tillsyn och tillståndsgivning (jfr. 6 kap. 7 § KL)
 - En nämnd får inte uppträda som part och myndighetsutövare i samma fackområde, (en kommun kan behöva söka bygglov)
 - Tillsyn och verksamhetsansvar får inte kollidera i en nämnd (skolkök och livsmedelstillsyn)
- Tjänstemän kan bli jäviga (7 kap 4 § & 6 kap. 28 § KL)
- En fullmäktigeberedning kan inte ges beslutsrätt, har en beredande funktion (3 kap 2 § KL)

Organisationsformer

Kommun-
förbund

Kommunal-
förbund

Bolag

Avtals-
samverkan

Stiftelser

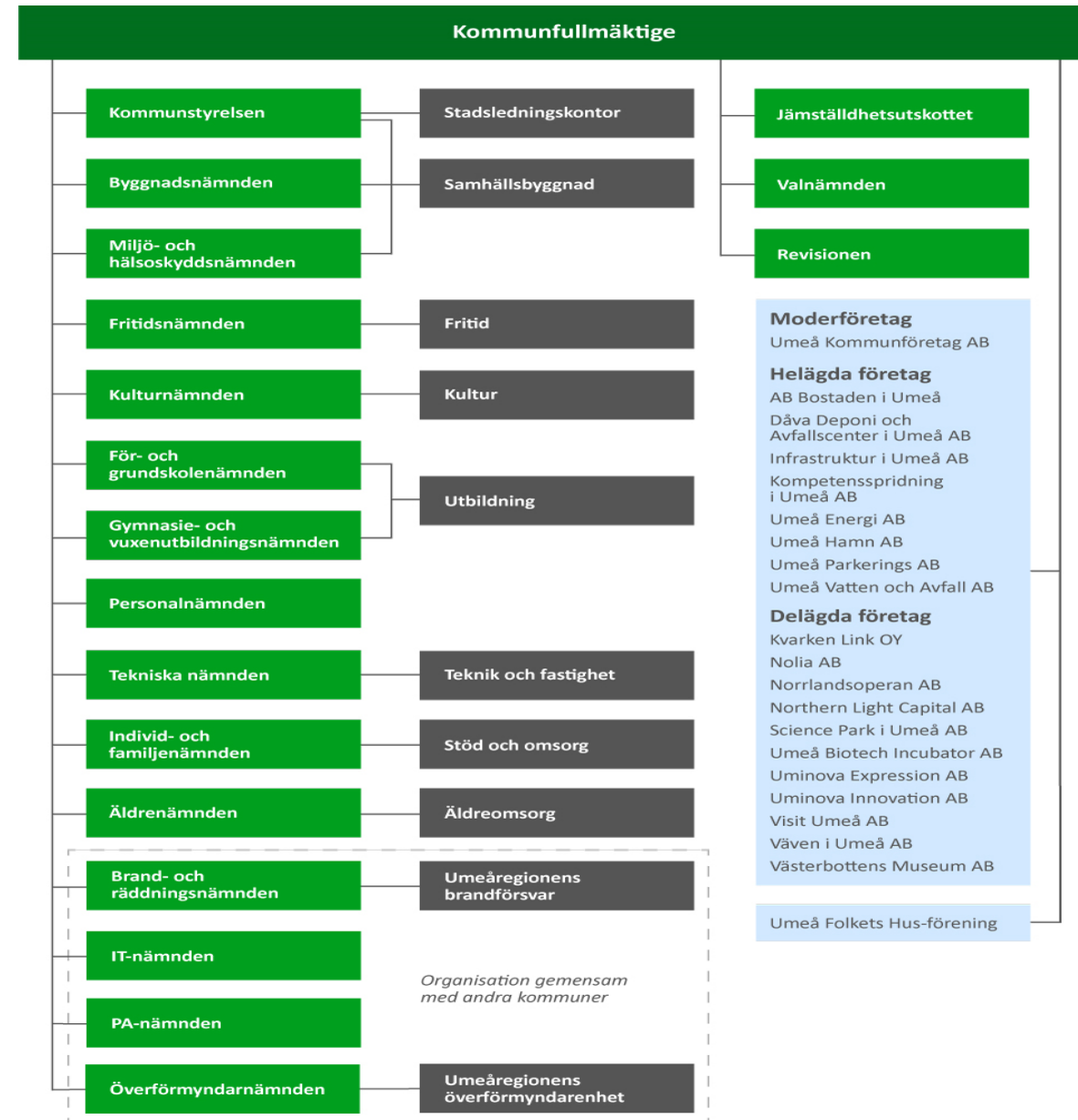
Gemensam
nämnd

Samordnings-
förbund

Partssammansatta organ

Gränsdragningen mellan nämnder

- Reglementet ritar kartan
- Grunduppdraget delvis gemensamt
- Det operativa personalansvaret och övergripande arbetsmiljöansvar för förvaltningen.
- Talerätt inom verksamhetsområdet.
- Samverkan mellan nämnder föreskrivs i reglementet.
- KS roll
- Risk och sårbarhetsanalyser

Personalrepresentanter KL 7:10-19 §§

i ärenden som rör förhållanden mellan kommunen som arbetsgivare och dess anställda

Att tänka på när det gäller närvaron

- inte myndighetsutövning mot enskild
- inte fackliga förhandlingar eller uppsägning av kollektivavtal
- inte tvister mellan parterna
- inte beställning eller upphandling

Hur de utses

Närvarorätten

Fackens roll

Rätten att delta

Jäv

Styrelsens roll

- En like bland likar
- Möjlighet till en stärkt ställning (6:8)
- Samordnande funktion
- Processbehörigheten

Beredande

Uppsiktsplikten
– en rätt att
begära
yttranden
konflikter

Verkställande

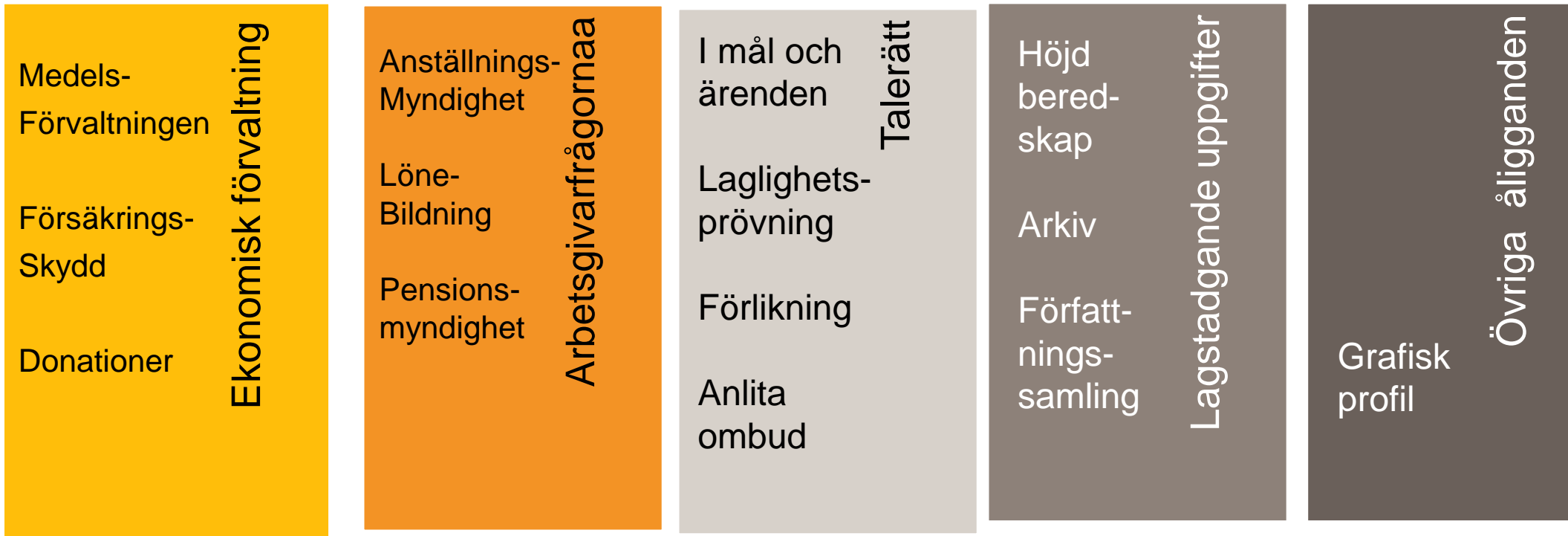
Inte förvaltningsuppgifter

Även gemensamma
nämnder

Avtalssamverkan

Se även reglementet!

Kommunstyrelsen åligganden – nedslag i arbetsordningen

Delegering från fullmäktige

nedslag i arbetsordningen...

Lån och borgen

Tekniska förändringar i
budgetramar

Upphandlingar

Styrelsens
förvaltningsorganisation

Yttrande i
laglighetsprövning

Markfrågor

Sammanträdet

Ordförandes ansvar enl. KL

- Dagordningen
- Handlingar
- Utskick
- Leda mötet
- Proposition
- Beslut och protokoll

Ordförandes ansvar i AO

- Frågor av betydelse för nämndens verksamhet
- Samverkan
- Representation
- Sakupplysningar
- Arbetsklimat
- Brådskande beslut

Presidiets roll

- Biträda ordföranden
- Uppgifter i reglemente och arbetsordning
- Ersätta ordföranden

Ordförandes roll

Innan

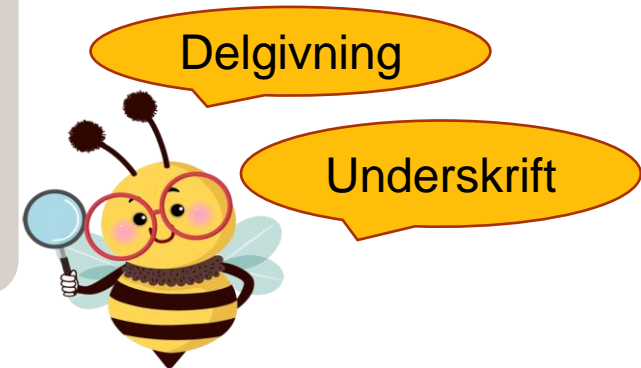
- Urvalet av ärenden
- Ordningen
- Beslutsunderlaget
- Kallelsen
- Föredragningslista
- Samråd
- Ställa in ett möte?

Under

- Närvaron
- Godkänna dagordning
- Leda debatten
- Ordningen
- Proposition
- Beslut

Efter

- Protokollet
- Reservationer
- Särskilda yttranden?
- Tillkännagivande
- Verkställighet

Nämndinitiativ

Varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden (4:20)

Ordförandes ansvar för dagordningen

- Samrådet med förvaltningen

Ett ärende som väcks under ett sammanträde

- Beredningskrav i arbetsordningen

Jäv i styrelsen och nämnderna

Strängare regler än i fullmäktige

- sakägar-/intressejäv
- ställföreträdarjäv
- tillsyn
- ombudsjäv
- delikatessjäv

Jävig ledamot måste lämna sammanträdeslokalen

Handläggning

- utredning
- beredning
- närvaro
- beslut

Engagerad nämndordförande

Ordföranden lät en flicka bo i dennes sommarstuga när tillgängliga jourhem saknades.

Var ordföranden jävig när hon sedan skulle ta ställning i kommande beslut?

Beredning i kommunstyrelsen

KF beslutade anta tilläggsförslag till översiktsplan för vindkraft.

Två ledamöter i KF satt också i KS. KF:s ordförande och en av ledamöterna ägde själva mark inom aktuellt byggområde, varav den ene efter att vindkraftfrågan hade blivit aktuell hade köpt ytterligare mark i området. Den tredje var gift med ordförandens bror som också ägde mark i anslutning till planområdet och hon ansågs gynnas av en planerad väg.

Förekommer jäv i detta ärende?

Ett kapitel om de anställda

En direktör; ”chef för förvaltningen under styrelsen”

En instruktion *från styrelsen*

Förvaltningschefer;

Fullmäktige, nämnderna och de anställda

Linje-
organisation
Delegerad
beslutanderätt

Arbetsgivar-
ansvar och
Revisionsansvar

Policyansvar

- Samspel
- Tillit
- Respekt

Förvaltning

Styrelse &
Nämnder

Fullmäktige

De förtroendevalda och förvaltningen

Arbetsgivarrollen och de anställda

För att leda förvaltningen ska det finnas direktör med en instruktion

Valbarhetshinder för direktör och förvaltningschef

Jäv kan uppstå även för en anställd

Skyldigheten att lämna upplysningar

Delegation till anställda 6 kap. 37 § och 7 kap 5-8 § KL

– Inte ärenden av principiell beskaffenhet

Nämnden har alltid det yttersta ansvaret

Arbetsgivarrollen och de anställda

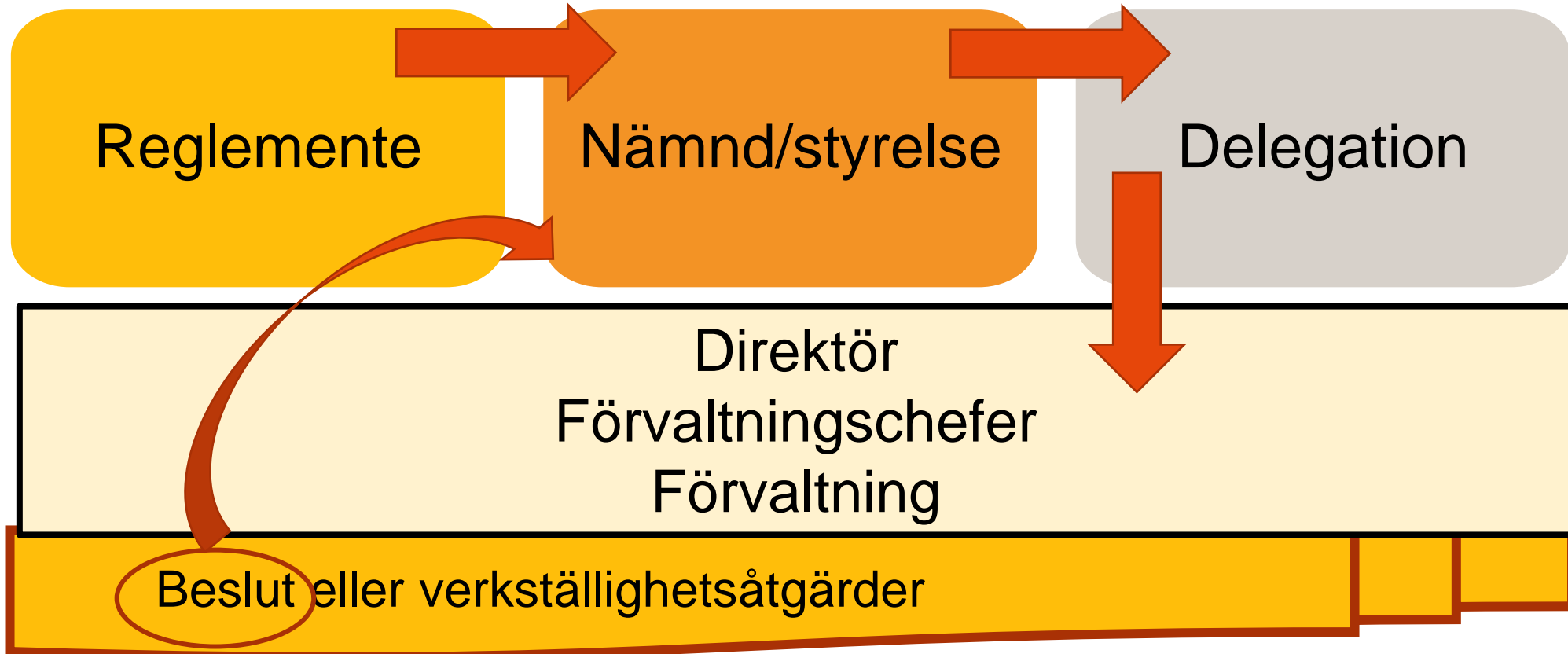
Förvaltnings-
myndigheter

Objektivitet och
saklighet

Professionerna
och politiken

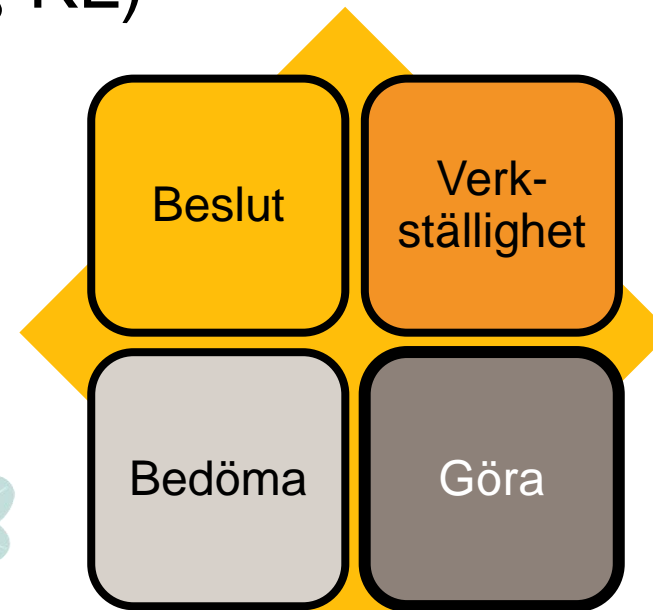
Yttrandefrihet
Meddelarskydd
Repressalieförbud

Beslutanderätt

Delegation

- Kommunalrättsligt delegerad beslutanderätt (7:5-8 §§ KL)
- Beslutsbefogenheter som följer av rollen i organisationen
- Arbetsmiljöansvaret delegering av uppgifter

Protokollsfrågor

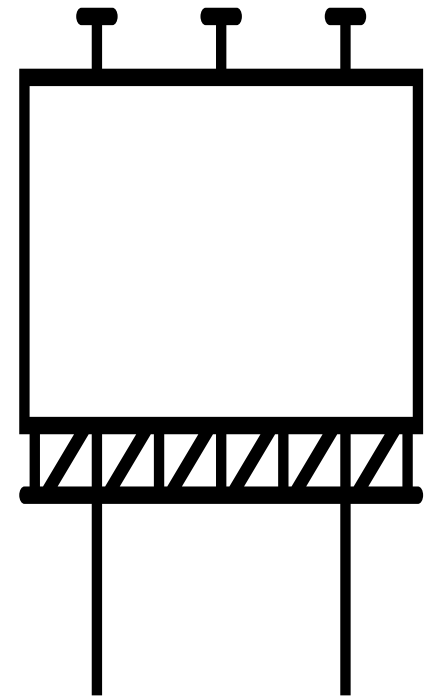
På
ordförandes
ansvar

Närvaro &
ärenden

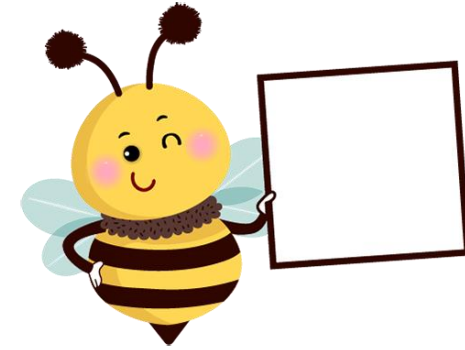
Innehåll

Justering

Anslag

När någon klagat...

- Laglighetsprövning eller förvaltningsbesvär
- Överväganden kring verkställighet av överklagade beslut
- Grunder för överklagande
- Yttrande över ett överklagande
- Hantering av en dom som gått kommunen emot
- Diskussionen om lagtrots och domstolstrots

Offentlighetsprincipen

Rätten till insyn

Handlingar

- Upprättade
- Inkomna
- Förvarade
- Sammanställningar
- Minnesanteckningar

Sekretess i OSL

Utlämnande

E-post, loggar, och det
partipoliska arbetet

Vad innebär det i
praktiken?

Avtalssamverkan – vad är det ?

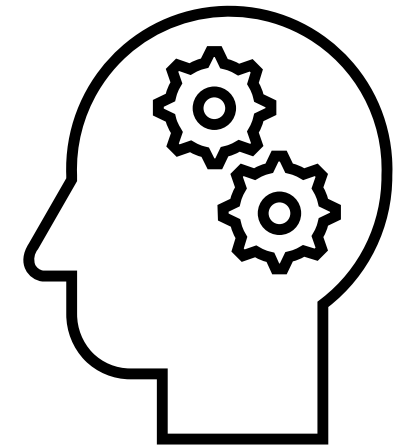

När en eller flera kommuner eller regioner genom ett civilrättsligt avtal åtar sig att utföra frivilliga eller obligatoriska uppgifter för en eller flera andra kommuner eller regioner.

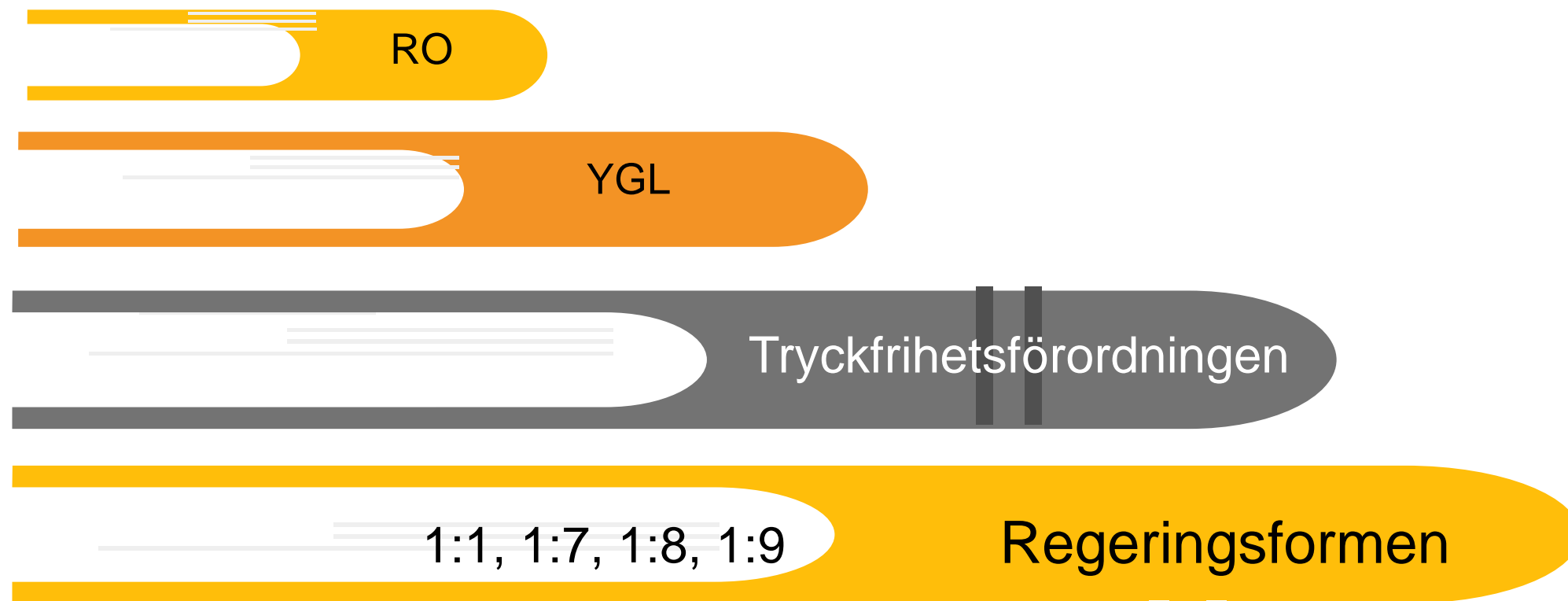
Avtalssamverkan

– möjligheter och motstånd

- Generell möjlighet att avtalssamverka infördes 2018,
 - Tidigare specialreglering, bl.a. i SoL.
- Avtalssamverkan enl. KL innebär ingen förändring av huvudmannskapet för de uppgifter samverkan avser.
- Överenskommelser som bygger på regler i speciallag innebär som regel att ansvaret överlämnas så att huvudmannskapet övergår.

Vad bygger en demokrati?

En byggnadsinspektör söker bygglov

När en granne klagade till länsstyrelsen prövade länsstyrelsen även om jäv förelegat.

Mannen arbetade själv på byggenheten som bygginspektör när han ansökte om bygglovet. På enheten arbetade åtta anställda, en enhet som vid tiden för beslutet hade varit ännu mindre.

Hur borde kommunen handlägga bygglovsansökan?

Rektor föreslår nedskärning för skola där dottern är anställd

Rektor upprättade en konsekvensbeskrivning och förslag till beslut om nedskärningar i skolans budget. Rektorns dotter arbetade som lärare på skolan.

I konsekvensbeskrivningen, som låg till grund för beslutet, konstaterades att verksamheten måste minskas med 15 % och att lärare måste omplaceras eller sägas upp. Inga uttalanden gjordes dock om vilka anställda som skulle sägas upp. Dottern fick sedermera arbeta kvar.

Var rektorn jävig?

Sektionschefs beslut i biståndsärende

En sektionschef var målsägande i ett brottmål där mannen var åtalad för hot mot tjänsteman mot henne och en socialsekreterare.

Under samma period handlade och fattade sektionschefen beslut i ett biståndsbeslut rörande mannen.

Var sektionschefen jävig?

Kontakt på Facebook

En inspektör hade kontakt på Facebook med en områdeschef inom hälso- och sjukvården som inspektören i början på 2000-talet hade varit chef för. Nu hade de sporadisk arbetsrelaterad kontakt med varandra.

Inspektören skulle utöva tillsyn i ett ärende om fel i vården för en patient i hälso- och sjukvården. Patient menade att inspektören var jävig eftersom han var vän på FB med områdeschefen.

Förelåg jäv?

Den offentliga rätten – skyddet för demokratin

Regeringsformen
Tryckfrihetsförordningen

All offentlig makt i Sverige utgår från folket.
Den svenska folkstyrelsen bygger på fri
åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den
förverkligas genom ett representativt och
parlamentariskt statsskick och genom kommunal
självstyrelse.
Den offentliga makten utövas under lagarna.

Kommunallagen

Förvaltningslagen

Offentlighet och
sekretesslagen

En fråga om säkerhet

- Var fjärde förtroendevald utsätts hot och hat
- Utveckling mot ett hårdare klimat i det demokratiska samtalet
- Demokratiska uppdraget påverkas,
- Självcensur och avhopp
- Svårare att både behålla och rekrytera
- Kvinnor och unga förtroendevalda löper högre risk
- Begränsar deltagandet i det demokratiska samtalet
- Tystnar människor tystnar demokratin

Allmänt om insyn och delaktighet

- Offentliga sammanträden i fullmäktige
 - Öppna sammanträden i nämnd
- Anslagstavlan
 - Hålla budget och årsredovisning tillgängliga på hemsidan
- Medborgarförslag
- Folkinitiativ
- Insyn privata utförare verksamhet och information till enskilda

Medborgarförslag

- Initiativrätt för kommunmedlemmar i fullmäktige
 - Alla som är folkbokförda
 - Inte föreningar/ organisationer
- Fullmäktige ska ha beslutat om att tillåta medborgarförslag
 - Gäller generellt, kan inte avgränsas till vissa frågor
- Handläggning enligt 5 kap. KL samt fullmäktiges arbetsordning
 - Fullmäktige kan överlåta till styrelse/ nämnd att besluta
 - Beslut bör fattas inom ett år

Folkinitiativ

Förutsättningar för folkinitiativ

Minst 10 % av de röstberättigade kan väcka ärende om folkomröstning i fullmäktige

Initiativet ska vara skriftligt och uppfylla vissa formkrav

Fullmäktige ska besluta om folkomröstning

Om det är en fråga fullmäktige kan besluta om

Om inte 2/3 röstar emot att en folkomröstning ska hållas

Utgången endast rådgivande